

še in še
tvoje besede

še in še
moje želje

še in še
tvoj glas

še in še
do bolečine

kdo si
kdo sem

Prevedla Anja Uršič in Marko Kravos

BESEDA O PESNICI

Pisateljica, pesnica in prevajalka, se je rodila 1941 v Kölnu. Študirala je germanistiko. Po diplomu je nekaj časa predavala nemščino in angleščino v Nemčiji.

Po poroki z galicijskim filologom Ramonom Lorenzom se je 1968 preselila v Galicijo (severozahodna Španija). Od 1973 do 1977 je bila lektorica za nemščino na univerzi v Valladolidu. Zdaj živi v Santiagu de Compostela, piše, prevaja in sodeluje pri galicijskem radiu in časopisu. Bila je ena od ustanovnih članov Galicijskega PENa, od 1991 je njegova predsednica, hkrati pa je tudi podpredsednica Mednarodnega komiteja za prevajanje in jezikovne pravice pri Mednarodnem PENu in od 1995 članica Vzhodnonemškega PENa.

Ursula Heinze de Lorenzo je dvojezična avtorica: pisati je začela v nemščini, po preselitvi v Galicijo je začela pisati v galicijščini (galego), jeziku svoje nove domovine – njena najpomembnejša prozna dela so napisana v galicijščini –, v zadnjih dveh letih, po materini smrti, pa se je v poeziji vrnila k nemščini. Mati je bila tako rekoč njena edina vez s staro domovino in njena smrt jo je močno prizadela. Morda jo je prav občutek, da je dokončno »izgubila« staro domovino, spodbudil, da se je vrnila k materinščini, vsaj v poeziji.

Dela:

romani: O soño perdido de Elvira M. (Izgubljene sanje Elvire M.), 1982
Anaïansi (Anaïansi), 1989

Culpable de asasinato (Kriv za umor), 1993 – zanj je prejela Galicijsko nagrado za roman »Blanco Amor« 1993 in nagrado »Losada Diéguez« 1994 za najboljšo literarno delo leta

kratka proza: Remuíños en coiro (Goli tornado), 1984
 Arredor da muller en 18 mundos (18 ženinih svetov), 1985
 Mulleres (Ženske), 1991
 Confidencias (Priznanja), 1992
 Rodolfo (Rodolfo), 1992
 Polas rúas de Padrón (Na cestah Padrona), 1994

knjige za otroke in mladino: O buzón dos nenos (Otroški poštni nabiralnik), 1985
 Sempre Cristina (Vedno Kristina), 1986
 A casa abandonada (Zapuščena hiša). 1987 – zanjo je prejela prvo galicijsko nagrado za mladinsko literaturo »Merlin« 1986
 Máis alá de Galicia (Onkraj Galicije), 1989
 Xente coma min (Ljudje kot jaz), 1989
 A nena de ouro (Zlati otrok), 1991
 Viaxe extraña (Čudno potovanje), 1991
 Ancor (Ancor), 1991
 O monstruo (Pošast), 1992
 Nace un campión (Prvak je rojen), 1992
 O invento (Izum), 1993
 Quérote (Ljubim te), 1994

pesniški zbirki: Schrei unter der Erde (Krik pod zemljo), 1997

Wassersprache (Jezik vode), 1997

Napisala je tudi nekaj esejev o galicijskem jeziku in literaturi.

V galicijsčino je prevedla (delno v sodelovanju z Ramonom Lorenzom) številna nemška literarna dela in 1991 prejela galicijsko nagrado za prevajanje.

Posebej je treba omeniti njen zadnji obsežni prevajalski zalogaj: Terra, Mar e Lume (Zemlja, morje in ogenj) – antologija lirike 20. stoletja Bosne in Hercegovine, Bolgarije, Hrvaške, Slovenije, Makedonije, Črne gore in Srbije, ki je izšla 1996 pri založbi Xunta de Galicia. Antologija obsega 382 strani. Razdeljena je po posameznih državah. Vsako nacionalno pesništvo uvaja kratek esej. Na koncu knjige so biografski podatki avtorjev. V antologiji so objavljeni prevodi pesmi 152 avtorjev. Slovensko poezijo zastopa 23 pesnikov, od Edvarda Kocbeka do Fabjana Hafnerja, predstavljeni so z eno do štirimi pesmimi. S slovensko literaturo, v nemških, angleških, francoskih in španskih prevodih, se je avtorica seznanila 1992, ko je prvič prišla v Slovenijo, kjer se je udeležila mednarodnega pisateljskega srečanja na Bledu. Presenetila jo je in navdušila. Začela je prevajati. Njeno zanimanje se je razširilo še na druge južnoevropske literature in tako se je počasi izoblikovala omenjena antologija. Vsekakor pomembno delo, saj so slovenske pesmi prvič zazvene v galicijsčini, jeziku, ki je morda še manj znan kot slovenščina.

Zato nekaj besed o galicijsčini – galego, kot mu pravijo v Galiciji. Galicijsčina se je razvila, tako kot kastiljščina, katalonščina in portugalsčina, iz latinščine. Govorijo jo približno trije milijoni ljudi v severozahodnem delu Španije, v pokrajini Galiciji. Je star literarni jezik, ki je že v 13. in 14. stoletju blestel v sijajni trubadurski liriki, imenovani Cancioneiros. Ker je Galicija že zelo zgodaj izgubila svojo samostojnost in prišla pod kastiljsko nadoblast, se je morala tudi galicijsčina vse bolj umikati kastiljščini. V 16. stoletju je potisnjena v vlogo dialekta, govorniki jo samo še najnižje plasti galicijske družbe, pišejo pa samo v kastiljščini in latinščini. Propadanje jezika se v naslednjih stoletjih nadaljuje. V 19. stoletju, kljub zaostrenim razmeram, dosežejo romantične struje tudi Galicijo, ki se začne nacionalno prebujati. Galicijsčino začenjajo ponovno uporabljati tudi v pisavi (kastiljščina je seveda še vedno močno prisotna). Galicijska literatura doživi nov razcvet. V prvih desetletjih

20. stoletja dobijo prvi galicijski časnik in založbo, ustanovijo galicijsko akademijo (Real Academia Galega) in Seminar za galicijske študije ter prvič zahtevajo, da se v šole v Galiciji uvede galicijščina. Ta razvoj je prekinil diktator Franco, po rodu Galicijec. Galicijščina je pod njegovim režimom doživela takšno zatiranje kot nikoli prej. Do ponovne kulturne in literarne oživitve je prišlo v petdesetih letih, ko so ustanovili založbo Galaxia. Od 1970 se na univerzivi v Santiagu de Compostela, kjer je tudi stolica za galicijski jezik in kulturo, ukvarjajo s filološkimi študijami galicijščine. 1971 ustanovijo Instituto da Lingua Galega. Od 1985 imajo svoj lastni televizijski in radijski program. Imajo več založb, ki letno izdajo nekaj sto knjig v galicijščini. V galicijščini izhajajo tudi kulturne in znanstvene revije, učbeniki ipd. Trenj med galicijščino in kastiljščino sicer še ni konec, vendar pa je prihodnost galicijskega jezika in literature obetavna. Veliko prevajajo v galicijščino, predvsem dela svetovno znanih avtorjev, zelo malo pa je prevodov njihovih del v tuje jezike (se ne dogaja nekaj podobnega tudi nam?).

Anja Uršič